

SEVR'DEN LOZAN'A KADAR OLAN DÖNEMDE TÜRK-MACAR İLİŞKİLERİ

Fatma Çalik ORHUN
ftmcalik@gmail.com

Özet

I. Dünya Savaşı'ndan sonra Türk-Macar ilişkilerini belirleyen, Türklerin I. Dünya Savaşı'ndan sonra sergiledikleri çaba ve mücadele paralelinde bir bağımsızlık savaşına girişmeleri olmuştur. Savaşın sonra imzaladıkları Trianon Barış Antlaşmasıyla büyük bir şok yaşayan Macarlar, galip devletlerin sözde barış antlaşmasını yerle ederek kendi yönünü çizen tek ülke olan Türklerle yakın ilişki içerisinde olmuşlardır. Macarların, Türklerle olan ilişkisi oldukça uzun tarihsel bir geçmişe sahiptir. Türklerin, 1526 yılında Mohaç Savaşı'yla Macarları hâkimiyeti altına alması, Macarlarda hasmâne bir tutuma neden olmuşsa da, Mülteciler evresiyle ilişkilerinde dostluk havası oluşarak, dünya savaşlarından ilkinde müttefik olarak aynı cephede savaşmaları ilişkilerini ileriye taşımalarına neden olmuştur. Bu çalışmada ilk olarak Türk-Macar ilişkilerinin tarihsel arka planı açıklandıktan sonra Macarların, Millî Mücadele döneminde Türklerle olan ilişkisi irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Macaristan, Turancılık, Revizyonizm, Türk-Macar İlişkileri, Millî Mücadele

Abstract

After the First World War, the Turkish-Hungarian relations were determined and the Turks started a war of independence in parallel with the efforts and struggles made after the First World War. After the war, the Hungarians, who had a great shock with the Trianon Peace Treaty, destroyed the so-called peace treaty of the victorious states and had close relations with the Turks, the only country that drew its own direction. The relationship of the Hungarians with the Turks has a long history. Although the Turks took over the Hungarians with the Mohaç War in 1526, the Hungarians had a hostile attitude, but in the relations

with the Refugees phase, friendship emerged and they led their relations to fight on the same front as an ally in the first world wars. In this study, firstly the historical background of Turkish-Hungarian relations will be explained and then the relationship between Hungarians and Turks will be examined.

Key words: Hungary, Turanism, Revisionism, Turkey and Hungary Relations, National Struggle

Giriş

Birinci Dünya Savaşı sona erdiğinde dünya üzerinde yeni bir dönem başlamış, savaş sonunda toplanan Paris Barış konferansı, barışı tesis etmek yerine, galip devletlerin paylaşım konferansı olarak toplanmış, müttefikler, “savaşa son veren savaştan” sonra “barışa son veren barış”ı tesis etmede oldukça başarılı olmuşlardır. (Gürün,1986:13) Birinci Dünya Savaşı’nda müttefik olarak birlikte yer alan Türk ve Macarlar, savaştan ağır yenilgilerle çıkmış, savaşın sarsıntılarını hem iç hem de dış siyasette fazlasıyla yaşamışlardır. Her iki ülkede de rejimler yıkılmış, toprak bütünlükleri bozulmuştur. İmparatorlukların son bulmasıyla sonuçlanan bu savaş yüzünden iki millet arasındaki ilişkilerini bir süre askıya alınmak zorunda kalmıştır.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında kendi iradesiyle kendi yönünü çizen tek ülke olan Türkiye, vermiş olduğu Millî Mücadele savaşıyla, yirminci yüzyılda emperyalizme ve sömürgecilığe karşı verilen en büyük savaş olarak, Türk ulusunun egemenliğine dayanan, çağdaş ve özgür bir Türk devleti yaratarak, tarihte çok özgün bir mücadele olarak yerini almıştır. Mustafa Kemal’in önderliğindeki bu savaş tüm dünyada büyük bir yankı uyandırmış ve Türklerin vermiş olduğu bu Millî Mücadele birçok millete umut kaynağı olduğu gibi savaş sonrası ağır şartlar içeren Trianon Barış Antlaşmasıyla parçalanarak, büyük bir travma yaşayan Macarlar için de *çarmıha gerilip parçalanan Macaristan’ı* kurtarmak için bir umut ışığı olmuştur.

Savaş sonrası Macarların imza ettiği Trianon, Cihan harbini resmen sona erdiren ve yeni bir Orta Avrupa düzenini belirleyen Paris Barış Konferansı'nın birçok barış antlaşmasından biri olmuş fakat Macarlar için tarihlerinde bir dönüm noktasını oluşturmuştur. Bu süreçte, Macarlar, Avusturya-Macaristan monarşisindeki imparatorluk ortaklığından önce yeni bir devlete daha sonra ise Trianon'la Karpatlara sıkıştırılmış, yeni bir Orta Avrupa devletine geçtikleri bu ilginç ve zor süreç, Macar hafızasında izlerini hâlâ koruyan derin bir iz bırakmıştır. (Frank,1995:227) (Várday, 1983:21)

Millî Mücadele döneminde Türkiye ve Macaristan dış politika amaçları ve çıkarları örtüşmekteydi. Söz konusu dönemde iki ülkenin de dış politikasının temel parametreleri, dış güçlerin toprak taleplerine karşı durmak, uluslararası işbirliğini desteklemek ve ayrılıkçı hareketleri engellemek oluşturmaktaydı. Macaristan, savaştan mağlup çıkan ve ağır şartlar içeren Trianon Barış Antlaşması'nı imzalamasından sonra yeniden oluşum gayreti içindeyken, savaş müttefiki ve dost olarak gördüğü Türkiye'deki gelişmelerden kendisine bir örnek mücadele arayışında olmuş, Türkiye, Macarlar için ilişki kurabileceği tek devlet olmuştur.

Çizilen bu genel çerçeveden hareketle Millî Mücadele dönemi Türk-Macar ilişkileri değerlendirilirken hem köklü tarihi geçmişleri hem de yukarıda bahsedilen arka plan göz önünde bulundurulmalıdır. Bu çalışmada, iki ülkenin arasındaki tarihsel geçmişten ve Birinci Dünya Savaşı sırasındaki ilişkilerden genel hatlarıyla bahsedildikten sonra, Millî Mücadele dönemindeki ilişkileri incelenecektir. Bu çalışma hem Türk-Macar ilişkileri literatürüne hem de Türk Millî Mücadelesinin Macarlar tarafından nasıl algılandığı hakkında katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Türk-Macar İlişkilerinin Tarihsel Arka Planı

Türklerle Macarların ilişkileri, tarihin en eski dönemlerine kadar uzanmakta ve birbirinden ayrılmayacak kadar iç içe geçmiş kadim bir ortak geçmiş olarak karşımıza çıkmaktadır. (Antal,1943:3) Eski

dönem Türk-Macar ilişkilerinin en güzel özeti, ünlü Macar Türkolog Prof. Dr. László Rásonyi tarafından “*Türkler Macarların babası, Fin-Ugor’lar ise anasıdır*” sözleriyle yapılmıştır. (Rásonyi,1988:22)

Macarlar, Orta Asya’daki yurtlarından bugünkü Macar topraklarına geçtikten sonra, Avrupa’nın ortasında Slavlarla çevrilmişler, Batı kültürünün tam ortasında, Asyatik kökleriyle var olma mücadelesi içine girmişlerdir. Bu var olma mücadelesi Macarları, Prenslere Vajk önderliğinde 1001 yılında Hıristiyanlığı kabul etmeye itmiştir. Artık Macarlar, Avrupa’nın doğu sınırlarını Hıristiyanlığın hamisi ve kalkanı olarak korumaya başlamış, Müslümanlığı kabul ederek İslam dünyasının bayraktarlığını yapan Türklerle bundan sonraki karşılaşmaları ise Hıristiyan ve Müslüman aleminin en güçlü iki temsilcisi sıfatıyla olmuştur. (Antal,1943:4)

Hıristiyanlığın hamisi ve Avrupa’nın koruyucusu olan Macarların Türklerle ilk karşılaşması 1396 tarihinde Niğbolu Savaşı’nda karşı karşıya gelmeleriyle olmuş ve Macar hakimiyetinde olan Haçlı ordusu dağıtılarak Tuna boylarındaki birçok kale Türklerin eline geçmiştir. (Baştav, 1991:2) bu tarihten sonra, Türkler Macar ovasına akıllar düzenlemeye devam etmişlerdir. (Molnár,2009:60)

Dönemin kabiliyetli Macar liderleri Osmanlıların Macaristan’ı fethini yaklaşık yirmi yıl durdurmuşsa da bu dönemde Balkanlara yayılan Osmanlılar, 1526 yılında Sultan Süleyman önderliğinde Mohaç Zaferiyle Macar topraklarına girmişlerdir. (Baştav, 1991:12) Macar ovasında sadece iki saat süren savaşta büyük Macar ordusu darmadağın edilmiş, Macar Kralı Lajos savaş meydanında hayatını kaybetmiştir. Ortaçağ Macar Krallığı yıkılmış, 1541 yılında Budin’in ele geçmesiyle birlikte, krallık üçe ayrılmıştır. 1699 yılın kadar Macar topraklarının büyük bir kısmı Osmanlı hakimiyeti altında yer almış, Macar toprakları üzerinde Osmanlı-Hasburg çekişmesi başlamıştır. (Molnár,2009:

Mohaç Savaşı hem Osmanlı hem Macar hem de Osmanlı-Macar ilişkilerinde önemli ve yeni bir dönemeç olmuştur. Mohaç Zaferiyle

birlikte artık Osmanlıların Avrupa'daki siyaset arenasında ağırlığı daha fazla hissedilmeye başlanmış ve bölgedeki varlığı perçinlenmiştir, Orta Çağ Macar Krallığını sona ermiş ve Mohaç yenilgisi Macar tarihinde travmatik bir iz bırakmış, Mohaç Savaşı'nda Avrupalılardan istedikleri desteği göremeyen Macarlarda güvensizlik duygusunun yerleşmesine zemin olmuş, (Molnár,2009:85) Macarların Türklerle yaklaşık yüz elli yıl sürecek birlikte yaşamaya başlamasına neden olan bu süreç, iki millet arasında yoğun bir ilişki geliştirmesini sağlamıştır.

Osmanlı fetihleri ve Mohaç ile başlayan ve düşman imajı ile çatışma ekseninde süregelen Türk-Macar ilişkileri, Hasburg yönetimi altındaki Macar bağımsızlık mücadeleleri sırasında boyut değiştirerek, dostane bir seyre dönüşmüş ve giderek gelişip güçlenmiştir. (Türker,2013:9) 1682 tarihinde Imre Thököly ile başlayan Macar bağımsızlık savaşları, 1703 tarihinde II. Ferenc Rákóczi ile devam etmiş, ve 19 yy.'da Lajos Kossuth bağımsızlık mücadelesiyle son bulmuştur. Mülteciler dönemi olarak anılan bu evrede Osmanlılar kapılarını “ana şefkatiyle” Macarlara açmış “acıları bal eyle” düsturuyla bağrına basıp, Macarları büyük bir misafirperverlikle ağırlaması, Macarların hafızasındaki en önemli dostluk zemini oluşturmuştur. (Szalai, 2010:593) (Antal,1943:7)

1867'de tarihte “Ausgleich” olarak adlandırılan bir uzlaşma sonucu Avusturya İmparatorluğu, Avusturya-Macaristan Krallıklarının ortaklığı üzerine kurulu yeni bir birlikteliğe dönüşmüş, ikili monarşi Avusturya-Macaristan İmparatorluğu adını almıştır. (Molnár,2009:208) Bu tarihten sonra Balkanlarda ortak çıkarlarında kesişmesiyle (Rus tehdidi), Avusturya-Macaristan'ın Dışişleri Bakanı olan Gyula Andrassy'nın Turkophil siyaseti iki imparatorluğun ilişkilerinin daha da güçlenmesine yol açmıştır. (Çolak, 2011:54) 1876'daki Osmanlı-Sırp ve 1877-1878'deki (93 Harbi) Osmanlı-Rus harbinde Osmanlı'yı desteklemiştir. Uzun on dokuzuncu yüzyıl Türk-Macar dostluğunun ilmek ilmek örüldüğü dönem olmuş, 1877-78 Osmanlı-Rus savaşında Macar üniversite öğrencileri ve kamu hayatının seçkinleri, Osmanlı aleyhinde

gösteriler yaparak, yaralı askerler için yardım toplaması, II. Abdülhamid’inde Macarların bu jestlerine karşılık Macarlar için önemi son derece haiz olan, Mohaç’la Osmanlı’ya getirelen kornivaların Macaristan’a iadesiyle taçlanmıştır. (Mızrak,2017:91) (Szalai, 2010:594)

İki millet her fırsatta karşılıklı sevgi gösterileri yapmış, Macaristan’daki en küçük yerleşim yerlerinden bile İstanbul’a çeşitli hediyeler vasıtasıyla kardeşlik ve dostluk sevgilerini göstermişlerdir. Debrecen halkı, 1849 yılındaki Lajos Kossuth ve arkadaşlarının himayeleri sırasında göstermiş olduğu kahramanlıklarından dolayı Padişah’a bir taç armağan etmişler (Arşiv Belgelerine Göre, 2016:391), iki köy halkı tarafından Osmanlı topçu askerlerine hatıra olmak üzere Peşte’deki Osmanlı Başşehbenderliği aracılığıyla iki adet madalya İstanbul’a gönderilmiştir. (Arşiv Belgelerine Göre, 2016:397)Uzun on dokuzuncu yüzyıl, Türk-Macar dostluğunun güvenle örülmesine sahne olmuştur.

On dokuzuncu yüzyılında gelişen milliyetçilik fikri Macarlarda da kendine yer bulmuştur. Özellikle bu yüzyılın ikinci yarısı, bütün Avrupa’da olduğu gibi Macaristan’da da Türkoloji çalışmaları oldukça yoğun olmuştur. Macarların, Avrupalıların Türkoloji çalışmalarına yoğunlaşmasının yanı sıra, bu dönemde Pangermenizm ve Panslavizm arasında sıkışmaları etkili olmakla beraber, iktisadi büyüme gayeleri Onları, Doğu’nun zenginlikleriyle ilgilenmeleri fikrine itmiştir. Asyatik kökenleri Macarları, Avrupa kültürünün bir parçası olmasını engellemiş, Hıristiyanlığa geçmeleri de Avrupalılaştırma konusunda tam manasıyla sağlayamamıştır. Önce Mohaç ardından da mülteciler devrinde Avrupa’nın desteğini yanlarında görememeleri Macarlarda güvensizlik duygusu yaratmıştır. Slav denizin ortasında kendilerini küçük bir ada gibi hissetmelerine yol açan bu “yalnız olma” hissi Macarlarda Turancılık fikri için bir maya olmuştur. (Kövecsi, 2018:26)

1910 yılında Macaristan’da önde gelen bilim ve siyaset insanları *Turáni Társaság* (Turan Cemiyeti) kurmuştur. Turancılık, Macarların içinde bulunduğu yalnızlıktan dolayı ilk önce Macaristan’da ortaya çıkmış, daha sonra ise Turancılık düşüncesi Osmanlı topraklarında Pantürkist düşünceye evrilerek yayılma alanı bulmuştur. Bu dönemde Macar Turancıları ile Osmanlı aydınları arasında oldukça yoğun temaslar kurulmuştur. (Oláh, 2012:70)

Böyle bir atmosferde Balkan Savaşları sırasında Avusturya-Macaristan devlet siyaseti olarak, Edirne’nin Bulgaristan tarafından işgali karşısında Bulgaristan lehinde bir tutum izlemesine rağmen, Macaristan Avusturya’dan ayrı olarak Osmanlı Devleti’nin lehine bir politika takip etmiş, Macar halkı ve Macar kamuoyunda genel bir Türk sempatisi hâkim olmuştur. (Çolak,2009:397-398) Balkanlarda büyük bir hezimet yaşayan Osmanlı askerleri, Karadağ veya Sırp'lara esir olmamak için Avusturya-Macaristan İmparatorluğu’na sığınmışlar, hükümet Osmanlı askerlerini gözetim altında tutarak, imparatorluğun iç kesimlerindeki Kaposvár, Lőcsé, Ungvár, Znaim, Miskolc gibi şehirlere nakledilmişlerdir. Macar halkının da Osmanlı askerlerine karşı oldukça yardımsever davrandığı görülmüştür. (Namal, 2013:17) Macarlar, savaş devam ederken Hilal-i Ahmer Cemiyeti aracılığıyla da cephe ve cephe dışında Osmanlı Devleti’ne yardım etmeyi sürdürmüşlerdir. Birinci Dünya Savaşı’na giden süreçte, Türk ve Macarlar arasındaki ilişkilerin politik eksenenden ziyade kültürel eksen üzerinden oldukça yoğun bir şekilde ilerlediği görülmüştür.

Birinci Dünya Savaşı’nda Türk-Macar İlişkileri

On dokuzuncu yüzyılda Macar mültecilerle birlikte Türk-Macar ilişkilerinde yaşanan eksen değişikliği, Mohaç yenilgisinin kötü hatıralarını unutturmuş, iki halk arasında yaratmış olduğu bu dostluk havası, Birinci Dünya Savaşı’nda yapmış oldukları kader birliği ile müttefik olmanın yaratmış olduğu atmosferde birbirlerine karşı ilginin daha çok artmasını sağlamıştır. 2 Ağustos 1914

tarihinde Osmanlı İmparatorluğu ile Avusturya-Macaristan İmparatorluğu arasında imzalanan ittifak antlaşması neticesinde, Osmanlı'nın 29 Ekim 1914'te Sivastopol ve Odessa limanlarının, Osmanlı deniz altıları tarafından bombalanması ile savaşa girmiş, Osmanlıların savaşa girmesiyle Türk ve Macarlar savaşın aynı cephesinde müttefik olarak yer almışlar, böylece eski iki komşu imparatorluk olan Osmanlı ve Avusturya-Macaristan'ın Birinci Dünya Savaşı'ndaki kader birlikteliği başlamıştır. (Molnár, 2009:241)

Osmanlıların savaş girmesiyle birlikte, Macar basınında Türklerle ilgili geniş haberler yer almış, Türklerin, Macar mültecilerine kapılarını açarak himaye ettiği dönem ön planda tutularak, Türk-Macar dil ve etnik akrabalığı vurgulanmıştır. (Çolak, 2009:399) Türklerin savaşa Rusları bombalayarak girmesiyle, Macarların büyük düşmanı olan Ruslara karşı bu harekâtı oldukça heyecanla karşılanarak, 12 Kasım 1914'te Salmec Belediye Meclisi, Ruslara savaş ilan ettiği için Kafkas cephesi komutanlarından Abdülkerim Paşa'ya bir kılıç armağan etme kararı almış ve "Dileriz ki Allah Ruslara karşı Türklere yardım etsin" ifadesini kullanmıştır. (Saral, 2016:22)

Macar basınında Türklerin savaşa girmesiyle ilgili bir diğer haber ise 16 Kasım 1914 tarihli *Pesti Napló* gazetesinde yer almış, iki ülke arasındaki ittifak üzerinde sekiz yıldan beri çalışıldığını yazmıştır. Gazetede, Türklerle ilgili oldukça hacimli bir haber yer almış, Budapeşte'de bulunan Türk elçisi Ahmet Hikmet (Müftüoğlu) ile yapılan bir mülakat yayınlanmış, yayınlanan yazı da Ahmet Hikmet Türk-Macar dostluğuna değindikten sonra, Ruslara karşı ortak bir cephede yer almalarının stratejik öneminden bahsetmiştir. (Çolak, 2009:399)

Çolak'ın, Macar Askeri Tarih Arşiv belgelerinden aktardığına göre, iki ulusun askerleri arasındaki müttefiklik günlerinde sorunsuz geçtiği, "Turanlı kardeş"lerinin, Macarlara olan sempatisinden bahsetmektedir. On dokuzuncu yüzyılın yaratmış olduğu

tarihi ve kültürel atmosfer Türkleri, kardeş Macarlara karşı, diğer müttefiklerden farklı bir yaklaşım sergilemeye itmiştir. (Çolak,2009:400)

Birinci Dünya Savaşı sırasında iki millet arasındaki işbirliği, askeri alanda da kendi göstermiş, Avusturya-Macaristan askerleri Osmanlı cephelerinde savaştığı gibi, Osmanlı askerleri de Rusya'ya karşı Galiciya'da Avusturya-Macaristan saflarında savaşmıştır. Osmanlı askerleri ilk andan itibaren Monarşi karşısında savaşan Rus güçlerinin büyük kısmını durdurmakla kalmamış, aynı zamanda askerlerini Monarşi güçlerine yardım için savaşmak üzere de göndermiştir. (Szalai, 2010:595)

Çanakkale Savaşları'nın devam ettiği sırada bölgeye giden Macar gazeteci Béla Landauer, Alman komutan Liman Von Sanders'le yapmış olduğu görüşmede *"Benim düşüncelerim ilginizi çeker mi acaba? Yani İngilizler, Türklerin değerini bayağı küçümsemişler ki, şu on en ağmndon bunun cezasını çekiyorlar. En kötü durumlarda bile Balkan Savaşlarındaki Türk ordusuyla karşı karşıya geleceklerini sanmışlar herhalde. Farkını zaten görüyorlar. Ve fark sadece İngilizleri şaşırtmadı"*anılarında aktardığı bu ifadeler, Türklerin Çanakkale Savaşları'nda yazmış olduğu destanın o günlerinden habercisi olmuştur. Daha sonra Landauer o zamanlar albay rütbesinde olan Mustafa Kemal ile de bir görüşme yapmıştır. Mustafa Kemal ile aktardığı anekdotla da, Mustafa Kemal'in askeri dehasından bahsetmektedir. (Fodor,2014:85)

İki ülke arasındaki olumlu atmosfer sonucu, Budapeşte'nin ana caddelerinden birisi olan Müze Caddesi'nin ismi Aralık 1915'te Sultan Mehmet Caddesi olarak değiştirilmiştir. İstanbul'da Şişli'de bir caddeye ise Macar Kardeşler Caddesi adı verilmiştir. Macaristan, karşılıklı ilişkilerin her alanda geliştiği bir dönemde, 12 Ocak 1916'da çıkarılan ve 30 Mart 1916'da yürürlüğe giren 1916:VII. sayılı Kanun ile İslam dini Macaristan'da resmen tanınmış, Temmuz 1916'da 5.000 kron maaş ile İmam Abdüllatif efendi Müslümanların

imamı olarak göreve başlamıştır. (Szalai,2010:599-600) (Arşiv Belgelerine Göre, 2016:440)

Çanakkale Muharebelerinde Türklerin kazandıkları zaferde Macaristan'da yankı bulmuştur. (*Pesti Hírlap*, 1915:1) (*Pesti Napló*, 1915:6) Deniz zaferini kutlamak üzere 27 Mart 1915 gecesini Doktor Etienne (Istvan) Chambery'nin teşebbüsüyle Peşte Darülfünun öğrencilerinden oluşan bir heyet Şehbenderlik önünden tezahürat yapmış, her fakülteden seçilen öğrenciler Osmanlı'nın Peşte'deki Başkonsolosu Ahmet Hikmet (Müftüoğlu) Bey'in makamına çıkarak tebrik etmişler; Peşte'deki Hilal-i Ahmer Komitesi'nin teşvikiyle aynı gece Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti yararına Gambrius Lokantası'nda bir yemek tertip edilmiş Türk Kızılayı yararına 380 bin 804,09 korona tutarında yardım toplanmıştır. (Osmanlı Belgelerinde, 2013:184) (Çolak, 2009:402-403)

Avusturya-Macaristan güney cephesinde de Osmanlılara yardımcı sürdürmüş, 1917'da Macar Milli Savunma Bakanlığı bir Macar topçu birliğini Osmanlı askeri birliklerine destek olması amacıyla Güney Filistin'e göndermiştir. Yüzbaşı Hauptmann Kodar'ın emri altında birlik, 1918 yılında, savaşın sonuna kadar bölgede kalmıştır. (Çolak,2009:403) Avusturya-Macaristan'ın Osmanlı'ya yardım ve desteği sadece teknik ve askeri alanla sınırlı kalmamış, Rusya'daki esir kampında yer alan Türk askerlerine de bu ülkenin Kızılhaç vasıtasıyla yardımda bulunulmuştur. (Arşiv Belgelerine Göre, 2016:437) Ayrıca Avusturya-Macaristan ordusu tarafından Türk askerlerine hem sıhhiye hem de levazım birlikleri tarafından cephe gerisinde verilen görevler yerine getirilmiştir. (Çolak,2009:406)

Birinci Dünya Savaşı'nın devam ettiği 1918 yılında Avusturya-Macaristan İmparatoru Karl, Osmanlı'nın başkentine bir ziyaret düzenlemiştir. 3,5 yıldır birlikte savaşan iki imparatorluk arasındaki bu ziyaret, müttefikler arasındaki dayanışmayı pekiştirmesi açısından büyük önem taşımaktadır. İmparator Karl, savaş devam ederken tahta geçmiş ve geçer geçmez İtilaf devletleriyle barış için görüşmelere başlamıştır, müttefikleri

arasında yarattığı hayal kırıklığını bir nebze de olsa azaltması açısından bu ziyaret önemlidir. (Öncü, 2013:73)

Avusturya-Macaristan ve Osmanlı'nın savaştaki müttefikliği, iktisadi alandaki ilişkileri üzerinde olumlu tesir yapmış, iki devlet ticari ilişkilerini daha da arttırmak amacıyla 1917 yılında yeni bir ticaret anlaşması imzalanması gündeme gelmiştir. Bu çerçevede İstanbul'da yapılacak olan görüşmelere Osmanlı Devleti adına Maliye Nazırı Cavid Bey ve Hariciye Nezareti Umur-ı İdariye Müdür-i Umumisi Suad Bey'in katılması Heyet-i Vükela'ca kararlaştırılmış ve buna dair irade-i seniyye 20 Aralık 1917'de onaylanmıştır. (Ortak,2016:1315) Yapılan görüşmelerden sonra 12 Mart 1918 tarihinde Viyana'da Osmanlı Devleti ile Avusturya-Macaristan İmparatorluğu arasında; Şehbenderlik Mukavelenamesi, Mevadd-ı Hukukiyede Himaye-i Adliye ve Devair-i Adliye Beyninde Muavenet-i Mütakabile Hakkında Mukavelename, İade-i Mücrimin Muahedenamesi ile Kuvve-i Müsellaha-i Berriye ve Bahriyeden Davete İcabet Etmeyenlerle Firarilerin Mütakabilen Teslimleri Hakkında Mukavelename imzalanmıştır. Meclis-i Mebusan ve Ayan'da aynen kabul edilen bu anlaşmaların teatisine ve tatbikine dair irade-i seniyye 8 Nisan 1918 tarihinde çıkmıştır. (Ortak, 2016:1315)

Dünya Savaşı öncesi Avusturya-Macaristan ile Osmanlı'nın politik ilişkileri yoğun olmamakla birlikte, ilişkiler kültürel ve ilmi sahada ki çalışmalarının sonuçlarının bir tezahürü şeklinde kendini göstermiştir. Yukarıda bahsedilen Türkoloji ve Turancılık fikri akımları etrafında gelişen ilişkiler savaş zamanında da devam etmiştir. Peşte konsolosu Ahmet Hikmet Bey ile Macar Turancılarının oldukça iyi bir ilişkisi olduğu bilinmektedir. (Oláh, 2012:71)

Savaşın başlamasıyla birlikte, Macar Turan Cemiyeti Başkanı Kont *Béla Széchenyi* tarafından Peşte konsolosu Ahmet Hikmet Bey aracılığıyla Türk Ocağı, Türk Yurdu ve Türk Bilgi Cemiyeti'ne mektuplar gönderilmiş, mektupta *Széchenyi* " *Beraber çarpıştığımız*

büyük savaşın başarıyla bitmesi ve tüm Turanlığa, büyük geçmişimiz yanında daha parlak gelecek bekleyen her alanda ortak büyük başarılar temennimizin ifadesiyle üç kardeş cemiyeti yürekten selamlarız.” dedikten sonra; “ Turan Cemiyeti bugünkü ciddi zamanlarda, barışın daha dingin günlerinde olduğu gibi tüm Türklük ve tüm Turanlık yararına kardeş Türk cemiyetleriyle omuz omuza beraber yorulmaya her daim memnuniyetle hazır” sözleriyle mektubunu tamamlamaktadır. Yine *Széchenyi*, Ahmet Hikmet Bey aracılığıyla , Osmanlı Padişahı V. Mehmet Reşat’a da gönderdiği bir mektup kaleme almıştır. Mektupta, “ Türk İmparatorluğu’nun şeref dolu yeniçağının bu anlamlı günlerinde Turan Cemiyetinin en samimi şans dileklerini ve memnuniyet dolu selamlarını, coşkun hislerimizle Türk Sultanı hükümeti huzurunda uygun şekilde tercüman olmanızı rica ederek, lütfen kabul ediniz!” sözleriyle başlamaktadır. (Tekinsoy, 2015:247-248)

Turan Cemiyeti’nin savaş devam ederken üstlendiği bir diğer misyon ise, Türk öğrencilerin Macaristan’da eğitim alma işini üstlenmesi olmuştur. 1916 yılında 186 öğrenci Macaristan’da eğitim görmüşlerdir. Bu öğrenciler ilerleyen dönemde iki ülkenin ilişkilerinin gelişmesi ve Türkiye’deki Macar imajının güçlenmesini sağlamıştır. (Saral, 2016:24)

İki milletin silah arkadaşlığının yaratmış olduğu dostluk atmosferi Macar bilim dünyasında da kendini göstermiştir. Macaristan Başbakanı’nın teşvikiyle, 1907 yılında Macaristan Akademisi tarafından İstanbul’daki Macar tarihinin Osmanlı dönemi üzerinde incelemelerde bulunması için gönderilen ve yakalandığı bir hastalık sonucu İstanbul’da vefat eden Karácson Imre’nın çalışmaları 1914 senesi Aralık Macar hükümetinin teşvikiyle *Lajos Thallóczy* ve *Szekfű Gyula* tarafından “*Török-Magyar oklevéltár*” (Türk-Macar Belgeleri) hazırlanmıştır. (Szalai,2010:596) Yine 1915-1917 yıllarında *Takáts Sándor* tarafından üç ciltlik “*Rajzok a török vilagbol*” (Türk Aleminden Çizgiler) isimli eser, dünyadaki olumsuz Türk imajını yıkmak ve yüzyıllık Türk-Macar ilişkilerinin olumlu yönlerini görmek olarak açıklamıştır.

(Szalai,2010:596) Macar Kızılhaç'ın görevlendirmesiyle Palôczi Edgar tarafından 1916 yılında, II. Ferenc Rakosi ile Türkiye'ye sığınan daha sonra Fransa'ya giden ve baronluğa yükselen Macar asilzadesi Baron Frenc Tott'un anılarından yararlanılarak, Tott hakkında geniş bir monografisi hazırlanmıştır. (Szalai,2010:596)

I. Dünya Savaşı'ndaki Türk-Macar silah arkadaşlığı iki ülke arasındaki bilimsel faaliyetlere de katkı sunmuş, 1916 yılında Macar Krallığı, Din ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın 9764/1916 sayılı kararnamesi ile devlet kurumu olarak "İstanbul Macar Bilim Enstitüsü" kurmuştur. (Arşiv Belgelerine Göre,2016:442) Enstitü, Turan Derneği tarafından, "*Turan halklarını Macaristan üzerinden eğitmeye çalışan*" bir takım Macar enstitüleri ve kuruluşları içinde sayılmaktadır. Enstitü Macarların ülke dışında açmış olduğu ilk enstitü olmuş ve daha sonra Viyana ve Roma'da açılacak olan enstitülere örnek teşkil etmiştir. Derneğin açılışı aynı zamanda Macar ve Türkler arasındaki diplomatik ilişkilerin tesisi için bir adım olarak da görülebilir. Savaş şartları dolayısıyla Enstitü yalnızca iki sene faaliyetlerini sürdürebilmiş, İtilaf devletlerinin baskısı nedeniyle 1918 yılında kapanan Enstitü, faal olduğu dönemde, iki ülke arasındaki ilişkilere katkı sunmuştur. (Oláh, 2012:72)

1916 yılında yine Macaristan İlimler Akademisi Peşte Başşehbenderi Ahmet Hikmet Bey vasıtasıyla Osmanlı Maarif Nezareti'ne Türk-Macar ilişkileri ve Turani kavimlerle ilgili bir takım yayınlar göndermişlerdir. Ahmet Hikmet Bey Maarif Nezareti'ne gönderdiği evrakta, "*.. şu sıralarda ortak menfaatlerden dolayı göstermiş oldukları dostluğun yeni bir örneği olan bu kıymetli hediyeler..*" şeklinde ifade etmektedir. Maarif Nezareti de, İlimler Akademisi'nden gelen bu yayınlara karşılık, Divan-ı Lügat-ı Türk, Milli Tettebbular Mecmuası ve Aşık Paşazade isimli eserleri teşekkür mayetinde göndermiştir.(Arşiv Belgelerine Göre, 2016:429)

Miklós Bánffy, Pál Teleki oluşan bir Turancı heyet, İstanbul'u ziyaret ederek burada bir nevi silah arkadaşlığı derneği

konumundaki Türk-Macar Dostluk Cemiyeti'ni 1916 yılında kurmuşlar, bu cemiyetin Macaristan'daki kardeş kuruluşu ise 1917'de Béla Széchenyi'nin başkanlığında faaliyetlerine başlamıştır. (Saral, 2016:25)(Oláh, 2012:73)

I. Dünya Savaşı ve sonucundaki gelişmeler tüm dünyada olduğu gibi Türk ve Macarların tarihinde de yeni bir dönem başlatmıştır. Yirminci yüzyıl modern dünya tarihine şekil veren Paris Barış Konferansı'nda mağlup devletlerle müzakereye hiç lüzum görmeyen galip devletlerin yapmış olduğu toplantılarla barış antlaşmaları oluşturulmuştur.(Gürün, 1986:87) Trianon ve Sevr antlaşmaları, Versailles'ten bir yıl, mütarekelerden ise neredeyse iki yıl sonra imzalanmıştır.

Trianon'un gecikmesinin nedeni, mütarekeden sonra kurulmuş olan Károlyi hükümetine karşı ülkede komünistler tarafından çıkan ayaklanmayla *Béla Kun* önderliğinde yeni bir hükümet kurulmuş, bu komünist rejim ise Romanya ve Çekoslovakya'nın ortak hareketiyle tasfiye edilmiştir. Sevr'in gecikmesinin nedeni ise, Osmanlı İmparatorluğu'nun taksimi daha savaş devam ederken yapılması müttefiklerin Osmanlıyla barışın en çabuk ve en kolay şekilde olacağı düşüncesine sevk etmiştir. Diğer yandan savaş içindeki gizli anlaşmaların birbiriyle çelişki halinde olması, diğer taraftan savaş sonunda müttefik devlet arasında ortaya çıkan menfaat çatışmaları durumu zorlaştırmıştır. ABD Başkanı Wilson'unda on dört maddeyle müdahil olup, arazi ilhaki yerine, dolaylı ilhak sayılabilecek manda sistemine geçilmesi, mandater devletler ve manda altına alınacak bölgelerin tespitinde çıkan güçlüklerle barış antlaşması gecikmiştir. (Molnár,2009:251-252)

Türkler ve Macarlar sunulan barış antlaşmalarını ilk etapta kabul etmemişler. Macar delegasyonu 10-12 Mayıs tarihleri arasında antlaşmayı reddetme olasılığını tartışmışlar, ancak bunun boşa bir çaba ve tehlikeli sonuçlar doğuracağı düşüncesiyle, Agnost *Bénaerd* ve Alfred Drosche Lazar'ı 31 Mayıs'ta Fransa'ya imza için göndermişler ve 4 Haziran 1920'de kabul ederek imza etmişlerdir.

(Molnár,2009:262) Sevr ise, 11 Mayıs 1920’de eski sadrazamlardan Tevfik Paşa’ya bildirilmiş, Tevfik Paşa’nın bu koşullarda bir antlaşmayı kabul etmeyeceklerini bildirip, görüşmelerden çekilmiştir.(Olca,1980:LXIX) Osmanlı heyetinin bu tavrından sonra, Yunan kuvvetleri, Batı Anadolu’dan saldırıya geçmişler ve Balıkesir, Bursa ve Uşak’ı işgal etmişlerdir. Bu işgal üzerine Tevfik Paşa görevden alınarak, baş delege olarak Sadrazam Damat Ferit Paşa göreve getirilmiştir. (Gürün, 1986:91) Damat Ferit’te antlaşmayı imzalama konusunda tereddütle yaklaşmışsa da Sultan Vahdettin’le birlikte antlaşmayı kabul etmişlerdir. Sevr, antlaşması imzalanmışsa da ne Osmanlı ne Ankara’daki Türk hükümeti antlaşmayı onaylayıp yürürlüğe koymamıştır. Ancak Macarlar, antlaşma imzalandıktan sonra meclislerinde onaylayarak, yürürlüğe koymuşlardır.

Sevres de Trianon’da da mağlup devleti daha da zayıflatmayı amaçladığından ötürü oldukça uzun bir antlaşma metni hazırlanmıştır. Birinci bölümleri, diğer bütün antlaşmalarda olduğu gibi Milletler Cemiyeti Misakı’na ayrılmıştır. Trianon bundan başka on üç, Sevr ise 12 maddeden oluşmaktadır. (Gürün, 1986:87,96) Antlaşmaları genel anlamdan incelemek, Sevr her ne kadar geçerli olmasa da, İtilaf devletlerinin planlarını göstermesi bakımından önemlidir.

14 bölüm ve 364 maddeden oluşan Trianon Antlaşması’nın 27 ila 35 maddeleri yeni Macaristan’ın sınırlarını belirlemiş, 282 bin km’den 92 bin km’ye sınırlar düşürülmüş (Molnár,2009:262), Romanya Erdel, Beserabya, Crisana ve Bukoniva’yı almış, Banat bölünerek bir kısmı Romanya bir kısmı yeni Yugoslav devletinin olmuştur. Trianon’la en fazla toprak kazanımı Romanya’nın olmuş, Romanya, savaş sonunda Macaristan’ın çizilen sınırlarından daha fazla toprak bırakılmıştır. Kuzeyde Slovakya ve Alt Karpatların Rutanya’sı Çekoslovakya’ya bırakılmıştır. Fimume ya da Rijeka olarak adlandırılan ve Macarların tek limanı olan şehir ise İtalyan’lara bırakılarak, Macaristan’ın deniz ile bağlantısı kesilmiştir. (Várdy, 1983:21) Macar nüfusunun neredeyse yarısı,

yeni Macaristan'ın sınır bölgelerinde, herhangi bir milletle karışmadan yaşamaya başlamıştır. (Frank,1995:228) (Molnár, 2009:262) Yeni sınırlarla birlikte Macaristan'dan tahıl ambarı olarak nitelendirilebilecek tarım arazilerini, demir yollarını, ormanları, kömür, demir ve bakır madenlerini, su kaynaklarının yarısından fazlasıyla, altın ve gümüş madenlerinin hepsi alınmıştır. Diğer maddeleri konumuz gereği burada incelememekle beraber, Trianon Antlaşması'nın da Versay'da imzalanan tüm antlaşmalar gibi savaşı adaletsiz bir biçimde sonlandırdığı, Macaristan'ın aleyhine İtilaf devletlerinin lehine çözümlenmiştir. (Várdy, 1983:21)

Osmanlı hükümetinin uzun münazaralar sonucunda Ağustos 1920 yılında kabul ettiği Sevr Antlaşması, 433 madde ve 13 bölümden oluşmaktadır. (Gürün, 1986:93) Birinci bölüm Sevr'de de, Milletler Cemiyeti Misakı'na ayrılmıştır. Sevr'de de 27 ila 35 maddelerde sınırlar tespit edilmiştir. 36. Maddeyle İstanbul başkent olarak sultana bırakılmış, 37-61 maddelerde boğazlarla ilgilidir.

Sevr ile İstanbul'daki Osmanlı hükümdarlığı devam ediyor ama boğazların kontrolü Osmanlı Hükümeti'nin azınlıkla temsil edeceği uluslararası bir komisyona veriliyordu, İzmir'le çevresi gelecek beş yıl süresince Yunanistan tarafından yönetilecek ve mahalli bir meclisin vereceği kararla daha sonra Yunanistan'a bağlanacaktı. Doğu Trakya Yunanistan'a bırakılıyordu. Erzurum, Trabzon, Van ve Bitlis'i kapsayan Doğu Anadolu'da bağımsız bir Ermenistan devleti kuruluyordu. İngiliz, Fransız ve İtalyan delegelerden oluşan bir komisyon Kürtlere, muhtemelen tam bağımsızlığa varacak olan bir 'yerel özerklik' planı hazırlıyordu. Bu anlaşma Arap Prenslükleri'nin Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılmasını öngörüyordu ki, Türk milliyetçileri de bunu büyük ölçüde onaylamışlardı. İngiltere, Fransa ve İtalya'nın kendi aralarında imzaladıkları bir antlaşmayla İtalya'ya Güney Anadolu'da, Fransa'ya Kilikya'da nüfuz bölgeleri tanımlıydı. Bu antlaşmaya göre geleceğin Türk devleti İstanbul'la Orta ve Kuzey Anadolu'ya sıkıştırılıyor, ekonomik bağımsızlığı elinden alınıyordu.

Trianon ve Sevr ile karşılaştırıldığında, her iki antlaşmanın temel motifleri, savaş sonrası diğer barış antlaşmalarıyla aynı mantık üzerine inşa edilmiştir. Sevr’le Türklere, Trianonla Macarlara ya da Versailles ile Almanlara uygulanandan daha ağır bir antlaşma sunulmuş, diğer devletlere sınırları ya da yaptırımları ağır da olsa yaşama şansı verilirken, Türklere yaşama imkânı dahi verilmemiştir. İki barış antlaşmasının arasındaki en temel farklılık, Sevr’in tasdik edilmeyerek, yürürlüğe girmemiş olmasıdır. Trianon ve Sevr Antlaşmaları’nın benzeşen yönü Macar ve Türk uluslarının uluslararası siyasette manevra güçlerinin azaltılmak istenmesidir. (Saral, 2016:41)

Macarların deyimiyle “Tarihi Macaristan”ın (*Történelmi Magyarorszag*) gerek coğrafi, gerek ekonomik, gerekse etnik bakımdan bütünlük gösteren, Macar tarihsel geleneklerinin temelini oluşturan toprak parçaları ve kentlerin İtilaf Devlet’leri eliyle kimisi yapay olarak oluşturulan komşu devletlerin yönetimine bırakılarak bir oldubitti yaşanması Macarları, aslında kökleri geçmiş yüzyıllara uzanan ve aralarında din kardeşliği ve batı kültürünün ortak değerlerini paylaşmanın getirdiği görece dayanışma sonucu Macar kamuoyunda büyük ölçüde unutulmaya yüz tutmuş güvensizlik duygusunun yeniden su yüzüne çıkmasına yol açmıştır. (Frank, 1995:229)

Macarlar, binlerce yıl önce Ural dağlarının yakınında ki yurtlarını terk ederek 896’da bugünkü yurtlarına yerleşmiş, Batı kültürünün bir parçası olmak için 1001 yılında Kral Istvan’ın Papa elinden giydiği taçla Hıristiyan Macar devletini resmen kurmuş ve yüzyıllar boyunca da Avrupa devletlerini yöneten hanedanlarla akrabalık bağları kurarak, Avrupa’ya doğudan gelen saldırıları ön safta göğüsleyerek Batı Avrupa Hıristiyan devletlerine adeta kalkan görevi görmüşlerdir. Fakat Macarlar gerek Mohaç yenilgisi ve sonrasında, gerek Thököly ve *II. Ferenc Rákóczi* gerekse 1848 Özgürlük Savaşı’nın ardından yaşanan sığınmacılar sorununda, Batılı devletleri yanlarında görememişlerdir. Trianonla su yüzüne çıkan bu güvensizlik, Macarları doğulu kardeşleri Türklere

yakınlaştırmış, Trianon benzeri bir antlaşma olan Sevr'i, Türklerin parçalayarak atması Macarlara bir umut olmuştur.

Millî Mücadele Dönemi Türk-Macar İlişkileri

Türkler ile Macarların I. Dünya Savaşı'ndan sonraki durumları birçok açıdan benzerlik göstermektedir. Her iki ulusta savaştan kurtulmuş fakat her iki ulusun toprakları da muzaffer güçler tarafından bölme ve işgal hareketiyle karşı karşıya kalmış, savaş sonunda galip devletler tarafından hazırlanan ağır şartlar içeren, ülkelerini parçalayan barış antlaşmaları imza için dayatılmıştır.

Birinci Dünya Savaşı sonrası Osmanlıyla imzalanan Mondros Mütarekesinin 23. maddesinin "Osmanlı Hükümeti Merkezi Hükümetlerle münasebeti kesecektir" hükmü gereğince savaşın mağlup müttefikleri olan Türk ve Macarlar arasındaki ilişki 31 Ekim 1918 tarihinde kesilmiştir. (Gürün, 1986:214) Bu tarihten sonra, Macarların Türkler ile ilişkileri Hollanda'nın İstanbul'daki konsolosluğu üzerinden devam ettirirken, Peşte'de bulunan Osmanlı Başşehbenderliği ise Başşehbender olan Ahmet Müfit bey İstanbul'a dönmüşse de kapatılmamış, temsilcilikte kâtip Cevat Osman ve kançılar olarak Enis Behiç görevlerine devam etmişlerdir. (Sara1, 2016: 139)

Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra Macaristan ile Türkiye arasında dış politika da bazı benzerlikler, yakınlıklar ve paralellikler saptamak mümkündür. Her iki devlet de kendilerine zorla kabul ettirilen barış antlaşmalarını temelde haksız bulmuş ve reddetmiş, dış politikalarının merkezine revizyonizmi koymuştur. Türk Millî Mücadelesi, varmak istediği sınırlar rasyonel ve gerçekçi olan, bu dönemde revizyonist bir dış politika takip etmiştir. Türklerin takip etmiş olduğu bu kararlı dış politika, Macarlarda Trianon'un yaratmış olduğu karamsar atmosferde rol model olmuştur. Macar Turan Derneğinin aktif bir üyesi olan ve derneğin desteğiyle 1913 yılında Anadolu'ya bir gezi yapan Béla Horváth, 1928 tarihinde Macaristan'da yayınlanan gezi notlarındaki Türk Kurtuluş Savaşı hakkındaki yazdıkları buna bir örnektir, "... *Dünya*

Savaşı'nın son derece şanssız bir şekilde sonuçlanmasının ardından Anadolu'da olup bitenler ve Türklerin hayranlıkla izlenen bağımsızlık savaşı, onları bütün dünyada haklı olarak ilgi odağı haline getirmiştir.” (Horváth,1996:1) Triannon ve Sevr antlaşmalarının benzerliği Macarları, Türklerin vermiş olduğu bu savaşa karşı büyük bir sempati toplamış ve onları Türklerin milli savaşını desteklemeye itmiştir.

Trianon ile 10 milyonluk bir küçük devlet haline getirilen Macaristan'da hem Macar liderler hem de halkın büyük bir çoğunluğu rövanşist duygularla, kaybedilen toprakların yeniden kazanılmasını dış politikanın temel hedefi olması gerektiği konusunda hemfikir yapmış, (Frank, 1999:229) bu gaye de Macaristan'ın bu dönemdeki diplomatik girişimlerinin arkasındaki itici güç olmuştur. Türkler bu dönemde Macarlar için tek potansiyel ortaklık kurabilecekleri devlet olması sebebiyle Macarlar için son derece önemli olmuş, Türkiye ve Macaristan'ın Millî Mücadele dönemindeki ilişkileri, bu gelişmeler etrafında değerlendirilmelidir.

Millî Mücadele döneminde, iki millet arasındaki ilişkilerin gelişiminde Macar Turancılarının ve Turan Cemiyetinin rolü büyüktür. İki dünya savaşı arası dönemde neredeyse tüm Macar Başbakanları Turancı olduğu görülmektedir. (Tóth, 2009:40) Siyasî bir içeriğe sahip olan Macar Turancıları, Türkiye'yi kendi ülkeleriyle siyasî olarak kader birliği yapabileceği bir memleket olarak görmüşler, bu nedenle Türklerin vermiş olduğu mücadeleyi yakından ve dikkatlice izlemişler, Türklerle ilişki kurmanın yollarını aramışlardır. Macarlar, güçlü bir lidere sahip olamadıkları için Trianon'la kendilerine çizilen kadere razı olmak zorunda kaldıkları fikrine sahip olmuşlar, bu düşünce Macarları Mustafa Kemal'e olan hayranlıklarına neden olmuş ve Mustafa Kemal'i yakından takip etmeye yöneltmiştir. Macar Turancılarına göre Mustafa Kemal, Türk milletinin ruhunu atalardan kalma Turanlı dehasını anlamış ve buna göre harekete geçmiş, önce ulusal bilinci inşa etmiş, sonra askeri direnişin başarı ümidini uyandırmıştır. Macar Turancıları, Türklerin Millî Mücadelesini kendileri için bir yol gösterici olarak

görmüşlerdir. Derneğin resmi yayın organı olan Turan dergisinde 1922 yılında yayılan yazıda bunun izlerini görmek mümkündür: (Çolak,2011b:95)

“ Mustafa Kemal Paşa'nın başarılarıyla Türk milletinin eski parlak şanı tekrar açılıyor. Küçük Asya'dan bize doğru yayılan taze ve yüreklendirici esintiyi hissediyoruz. Kıyasıya tedirgin edilmiş, eziyet edilmiş, aşağılanmış soylu milletin uzun, acı rüyadan uyanışını hissediyoruz. Hakkında en yakın zamana dek, son zamanlarda da karalayıcı olarak görüş açıklamamızın son haddine kadar varan haksız, küçük düşürmenin serbest olduğu bu kardeş milletin vaktiyle güçlü, efendi, soylu düşünceli olduğunu hissediyoruz.

Seni gönülden selamlıyoruz! Şanlı, muzaffer Başkumandan ve güçlü devlet adamı!.. Bugün hazin, mahzun köleliğimizi seninle hissediyoruz. Yiğit örneğinden güç alıyoruz. Umudumuz kırılmıyor. Çünkü en karanlık geceden sonra, parlayan bereketli gününde gelip çatacağımızı biliyoruz.”

Turan düşüncesinin Macar aydınlar ve devlet nezdinde kurtarıcı bir akım olarak görülmesi sonucu savaş sonrası dönemde ülkede bir çok Turan düşünce merkezli birçok dernek kurulmasına yol açmıştır. Bu dönemde kurulan ÉME, EKSZ, MOVE bu derneklerden en bilinenleridir. (Oláh, 2018:30) Bu derneklerden savaş sonrası dönemde ülke genelinde de oldukça aktif ve etkin rol olan MOVE (Magyar Országos Véderő Egyesület-Macar Milli Savunma Derneği), 1920'li yıllarda Anadolu'daki hareketle iletişim halinde olmuş ve Türk ordusuna istihkam subayı ve askeri teknik konularında en iyi mühendis ve ustabaşlarını göndererek destek vermeye hazır olduklarını bildirmişlerdir. (Namal, 2013:52)

Millî Mücadele döneminde Macaristan'da yaşayan ve Macar Turancılarıyla da aktif iletişimde olan Türklerin de Türk-Macar ilişkilerine katkıları olmuştur. Macaristan'da yaşayan Abdülatif Efendi I. Dünya Savaşı ve sonrasında iki ülkenin ilişkilerinde oldukça önemli rol oynayan bir isim olarak karşımıza çıkmaktadır. (Oláh,2012:71) Osmanlı döneminde Macaristan'daki Müslümanlara imamlık için 1909'da Bosna-Hersek'ten Budapeşte'ye gelen (Szalai, 2010:595) ve ölümüne kadar orada kalan Abdülatif Efendi'nin

Macaristan'daki faaliyetleri, Türk Kurtuluş Savaşı sırasında, savaşın haklılığını Macar kamuoyuna anlatabilmek üzerine yoğunlaşmıştır. Abdülatif Efendi'nin Anadolu'daki mücadeleyi desteklemesi de Ankara'yla olan temasına da işaret etmektedir. Abdülatif Efendi aynı zamanda Budapeşte'deki Turan derneğinin de aktif bir üyesi olmuş ve Ağustos 1921'de kurulan Turan Haber Ajansı'nın Türk seksiyonun kısa süre içinde faaliyete geçmesinde de katkısı sağlamıştır. 1920'de Sandar Petöfi'yi anmak için düzenlenen toplantıda Turan Cemiyeti başkanının konuşmasının ardından, Türkler adına söz alan Abdülatif Efendi'nin Macarca yaptığı konuşma gayet etkileyicidir:

“Sadece özgürlük mücadelesi başkalarının denediği yollardan geçmeyen bir ulus olan biz Türkler için değil, dünyanın özgürlüğü seven tüm ulusları için Petöfi en saf ve en içten özgürlük simgesi olmuştur. Eğer Petöfi'nin ruhu son yıllarda bizim ülkemizde verilen büyük kavgayı görüyorsa, biz Türk kardeşleriyle gurur duyacaktır. Çünkü O'nun özgürlük için yanıp tutuşan ruhu Anadolu'da şimdi kendisi gibi bir özgürlük şairiyle karşılaştı: O kişi kahramanlık destanını kılıcıyla yazan ve Türk ulusunun özgürlük aşkını kanıtlayan Mustafa Kemal Paşa'dır.”.

Macaristan'da Millî Mücadeleye olan ilgi Macar basınına da yansımış, daha 1920'lerden itibaren Anadolu'daki direniş ile ilgili haberler yer almaya başlamıştır. (*Szeged és Vidéke*, 1920:1) ilk dönem haberler İtilaf devletlerinin yapmış oldukları propagandaların etkisi altında kaldığı görülmektedir. Buna bir örnek, *Népszava* isimli gazetenin, 4 Mart 1920 tarihli haberidir. Haberde Türklerin artık, Türk nüfusunun yoğun olmadığı bölgeleri yönetemeyeceklerinden ve Türk topraklarının İstanbul ve Anadolu ile sınırlandırılacağından ve İtilaf Devletlerinin amacının ülkeyi bölmek olmadığı bunun aksine Türk olmayan nüfusun haklarını koruduğu yöndedir. (*Népszava*, 1920:4) ilerleyen süreçte, Macar basınında Mustafa Kemal artık hakim bir aktör ve Anadolu'daki “milliyetçi direniş lideri” sıfatıyla, haberlerde yer bulmuştur. (Aksel, 2018:62) 1920 yılında Anadolu'daki mücadelenin ne kadar güçlü olduğu fark edilmiş, Trakya ve İzmir'deki işgal konusunda Türklerin

kesin tavrı kabul edilerek, işgali konusunda taviz vermeyecekleri haberlerde yer almaya başlamıştır. (Aksel, 2018:62)

Osmanlı'yla barış için toplanan San Remo konferansı da Macar basınında yerini almıştır. Galip devletlerin Osmanlı Devletini parçalama ısrarının sonucu olan anlaşmaların, Aksel'in ifadesiyle milliyetçiler tarafından "boş bir kâğıt" olarak görüldüğü, milliyetçilerin kızdırılırsa İslam fanatizmini harekete geçirebilecekleri söylenmektedir. Mustafa Kemal'in İtilaf devletlerine karşı meydan okur tavrı güçlendikçe, Macar basının da, "boş bir kağıt" ifadesinde olduğu gibi gerçek refleksleri, destek tutumları haberlere sızmaya başlar. (Aksel, 2018:62)

Millî Mücadele'nin Macarlar için ne kadar büyük bir umut ışığı olduğu, 1921 yılında Macaristan Darüfunun ve Mekteb-i Aliye gençlerinin Mustafa Kemal'e göndermiş olduğu mektupla anlaşılmaktadır. Macar gençleri üzerinde büyük bir tesir bırakan Mustafa Kemal ve hareketi Macarlar tarafından nasıl bir ilgiyle izlendiğini gösteren güzel bir örnektir. (Namal, 2013:54) Mustafa Kemal'de Millî Mücadele'nin başarıya ulaşmasından sonra, 1923 Nisan ayında gönderdiği bir mektupla Macar gençlerine teşekkür etmiştir. (Namal, 2013:55)

1921 yılına doğru artık Türkler Macar basının başlıklarda nesne konumunda değil, savaşıran özne olarak yer almış, akışı tersine çeviren "yiğit kardeşler"e dönüşmüşlerdir. (Aksel, 2018:63) 1921 baharında "Kemalist" ifadesi de Macar basınında yerini almıştır. (Aksel, 2018:64) 1922 yılında Anadolu'da Türk ve Yunan orduları arasındaki sert esen savaş rüzgarları Macar basını da bu süreçte Türk-Yunan gerilimine yoğunlaşmıştır. Basında yer alan haberlerde, Türk merkezli aktarım yapıldığı görülmektedir. (Aksel, 2018:65) Türklerin, Yunan ordusu karşısındaki zaferleri, Macar basınında "Türk Yiğitleri", "Türk Kardeşlerimiz", "Yarım Milyon Yiğidiyle Kemal Paşa" şeklinde ifadelerle yer almıştır. (Aksel, 2018:66)

Macar Turancıları, Avrupa'da Türklere yönelik oluşturulmak istenen olumsuz ve haksız algıyı kırmak için 1921 tarihinde Turan Ajansı'nı kurmuşlardır. Yine eski Macar siyasetçilerden Kont Gyula Andrassy maddi destekleriyle *Magyarság* adlı çıkan günlük gazete, Millî Mücadelenin ortasında Türkiye'ye muhabirlerini göndererek, Macar kamuoyunda Anadolu'daki mücadeleye ilişkin diğer gazetelerinkine oranla göreceli olarak daha nesnel haberler ulaştırmaya başlamışlardır. Ünlü Türkolog Rásonyi, bu durumu şu tümceleri kaleme almıştır: “.. yere serilen ve ülkesi üçte bire inen Macar ulusunun geleceği için de bir umut kıvılcımı teşkil ediyordu.” (Rásonyi, 1981:79)

Türk Millî Mücadelesi'nin 26 Ağustos 1922 ile birlikte açıkça ortaya çıkan başarı belirtileri somutlaştıkça, Macar basınına da Türklerin başarıları yansımaya başlamıştır. Macar *Mgyarság* gazetesinin 6 Eylül 1922 tarihli “ Hasta Adam” başlıklı haberindeki hem Türklerin başarılarını hem de Macarların Millî Mücadele hakkındaki genel bakış açısını yansıtmaları bakımından buraya alıyoruz (*Magyarság*,1922:1):

“Bundan tam bir yıl önce, Avrupa basını, Küçük Asya'daki baş döndürücü havalarda uçan, Yunan başarılarını Yunan savaş tebliğlerinden öğreniyorlardı. Yunan Genel Kurmayı her gün gibi yeni yeni zafer haberleri yolluyordu. Anadolu'daki Türk ordusunu çembere almışlar, tümüyle esir etmişler, tepelemişler, dağıtmışlar, sularla boğmuşlar ve daha başka seçme acımasızlıklarla yok etmişler. Bir gün içinde gerçekleştirilen yüz elli kilometrelik Yunan ilerleyişlerine dair masal haberler geliyordu. Öyle ya Sevres, Trianon gibi diğer ayrıcalıklı yerlerde yapılan ve dünyayı mutluluğa boğan barışa saygıda kusur etmeyen bir halkın sonu budur işte! Biz tüm Macar basını olarak kamuoyunu Yunan fantezilerine inanmamaları için ikaz ettik. Bu görüşümüzü sonuçlar doğruladı... hasta adam yorgun kolunu kaldırdı ve mukaddes sayılan barış antlaşmasının temeline, parçalanması için bir darbe indiriverdi. İtilaf devletlerinin diplomasisinin, barış anlaşmalarının bütünlüğüne dair anlattığı masal gerçekse diğerinin de yıkılması gerekir. Sevres yıkıldıysa Trianon da geçerliliğini yitirmiş demektir.”

Türklerin her başarısı Macarlar için umut ışığının güçlenmesi anlamına gelmiştir. Macar Resmi Haber Ajansı MTI (Magyar Távirati Irado) 1922 Kasımında Kral Naibi Miklós Horthy"ın Çekoslovakya sınıra yakın yaptığı bir gezide konuşmasında, Macaristan'dan Trianon ile koparılmış bütün toprakların, tekrar birleşme zamanının geldiğini, Macarların düşmanları kovarak tekrar özgürleşeceğinden bahsettiği yazısında, Türk İstiklal harbinden bahsediyordu. Türkler bu konuda en güzel örnek, ülkelerini kurtarmak ve tüm düşmanları kovmak için silahlı mücadeleye giriştiler. (Kovacs, 2018:35) Macar Kral Naibi Miklós Horthy'in bu sözleri, Macarların Türk Millî Mücadelesini, Trianon zincirlerinden kurtulmak için büyük bir gıpta ile izlendiğinin işaretidir.

Türklerin başarıları arttıkça Macar medyasında da Türklere karşı olan ilginin arttığı ve ortak geçmişin ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Türklerle beraber düştükleri "yenilgi girdabında", "Turan efsanesi ortaklığına dayanarak her zaman kardeş bildikleri Türklerin başarısını gıptayla izlediklerini, aynı safta olabilmeyi dilediklerine dair 'sancılı bir iç çekişle' isyan ettiklerini, kaybedenler içinde yalnızca Türklerin "ayakta kalma isteği" taşıdığı ifadeleri yer almıştır. (Aksel, 2018:67)

Türk-Macar diplomatik ilişkileri, 1924 yılına kadar resmi olarak kurulamadığında, bu dönemde iki millet arasındaki siyasî ilişkiler, Sofya ve Roma'daki Türk ve Macar diplomatlar kanalıyla yürütülmüştür. Böylece Türkiye'de başlayan Millî Mücadele esnasında İstanbul ve Anadolu'da yaşanan siyasî ve ekonomik gelişmelerden Macaristan böylece haberdar olmuştur. Aralık 1922-Ekim 1924 tarihleri arasında diplomatik ilişkiler Roma ve Sofya'daki temsilcilikler üzerinden yürütülmüştür. *Macar* hükümeti Savunma Bakanlığı'ndan Binbaşı Ruszkay (Ranzenberger) Jen'ö'yü ilişkileri tesis etmek için görevlendirilmiş olan Ruszkay'ın, Ankara 1 kod adıyla ve Ticaret Ataşesi sıfatıyla rol aldığı görülmektedir. Türk hükümetinin Roma'daki temsilcisi olan Celaeddin Arif Bey, Macaristan'ın Roma maslahatgüzarı Márffy Mantuano ve Sofya

maslahatgüzarı Sándor Kiss ile irtibatta olmuş, Ruszkay Jenő ile görüşmelerde bulunmuştur. (Kövecsi,2018:35) (Saral,2016:141)

Ruszkay Jenő, Türkiye'nin Roma elçisi Celaleddin Bey ile yaptığı görüşmeden sonra temin ettiği gerekli belgelerle Türkiye Aralık 1923 tarihinde gelmiş, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra iki millet arasındaki ilk diplomatik temas olmuştur. Bu sırada İzmir'de toplanan İktisat Kongresi'ne katılan Ruszkay ilk defa da Mustafa Kemal'le bu sırada, 15 Şubat'ta bir araya gelmiştir. Görüşmelerinde Kral Naibi Miklós Horthy'in "*Macar milletinin kardeşliği ve Türk zaferinden duydukları coşku*" içeren mesajını ilettikten sonra görüşmeye geçmiş (Kövecsi, 2018:35) Jenő Ankara hükümeti ile ilişki kurmaya başlamış, çeşitli Türk yetkililerle birtakım görüşmeler yapmıştır. Bu dönemde ileride Ankara'da kurulacak olan Macaristan elçiliğinin kurulma hazırlığında yapılmıştır. (Kövecsi, 2018:35) Saral,2016:141)

Macaristan'ın eski başbakanlarından *István Friedrich* 23 Mart 1923'te Türkiye'ye gelerek, Afyon'da Mustafa Kemal ile görüşerek kendisi ve Macar halkı adına bir kılış taltif etmiş, Atatürk'te kendisine ve Macar milleti için imzaladığı iki fotoğrafını hediye etmiştir. Türk ve Macarların yoğun diplomasi trafiğinin önemli şahidi olan, Friedrich'in tamamen kuşatılmış Türkiye hakkında şöyle der; " Bu zor durumdan kendilerini kurtaracak bir kahraman bulurlar". Bu ifadeden de anlaşıldığı üzere başarılı bir lidere sahip olmak, Mustafa Kemal imgesi, Macarlar için kurtuluşun anahtarı ve hayranlık duyulan mimarıdır. (Aksel, 2018:73) Friedrich'in Atatürk ile bu görüşmesi, Macar A Nép gazetesinde yayınlanmış ve buradaki haberde Friedrich'in Atatürk'ün mesajına yer verilmiştir:

"Müteşekkir Türk kardeşin kalbiyle teşekkür ederim. Mazlum ve esaret altında kalmış zavallı Macar kardeşlerimizin zor günlerinde de sempatisiyle bize sadık kalması, beni son derece duygulandırıyor. Kılıcı gururla taşıyacağım. Çünkü o Macar halkı açısından, özgürlük için sonsuz çilelerle, yorulmaksızın mücadele eden Türk halkının takdir edilmesi anlamına gelir. Türk halkı karşılık olarak sadece Macarların da aynı yolda, kurtuluş yolunda, bizleri bir an önce takip etmelerini dileyebilir. Şayet Macarlar ve

Türkler birleşirse, şayet ırk kardeşliği bağlılığı ile birbirine bağlanırsa o zaman bugünkü durumu her ne olursa, bakınız, çok geçmeden geleceğin oluşumunda bu dostluk önemli etken hale gelir.” (Çolak, 2013:73)

Büyük Taarruz harekâtının zaferle sonuçlanmasının ardından, Macar Meclisi, 5 Kasım 1922 tarihinde Mustafa Kemal Paşa'ya bir iftihar kılıcı hediye etme kararı almıştır. Mustafa Kemal Paşa, kararı sevinçle karşılamış ve Macar Meclisi'ne hitaben bir teşekkür mektubu yazmıştır. (Sara1,2012:148)Türk Millî Mücadelesinin başarıya ulaşip 24 Temmuz 1923 tarihinde Lozan Antlaşması'nın imzalanmasından sonra, Mustafa Kemal, Macar Parlamentosu'nda okunmak üzere ilettiği mesajda şöyle demektedir; *“Biliyorum ki Macarlar haksız yere eziyet çekmekte. Özgürlüğe er geç kavuşacaklarını bildirmek isterim. Macar halkına bu yolda başarılar diliyorum.”* Kemal Paşa'nın mesajı coşkuyla karşılanmıştır. (Aksel, 2018:73)

Millî Mücadele döneminde Türk halkının “kardeş” Macarlara bakişını yansıtan en güzel örnek ise, azalan nüfus sorununa çözüm arayışları sırasında yaşanmıştır. 1912'den 1922'ye kadar özgürlüğü uğruna aralıksız çarpışan Türk insanı çok büyük kayıplar vermiş, bu durumda Anadolu'da nüfusun ciddi oranda azalmasıyla sonuçlanmıştır. Lozan Konferansı devam ederken, azalan nüfusa aranan çözüm arayışlarında, İkdam Gazetesi İmtiyaz Sahibi Ahmet Cevdet Bey'den, Macaristan'da arazi sahibi olmayan Macar köylülerinin Anadolu'ya yerleştirilmesi fikri ileri sürülmüştür:

“bunlarla aynı cinsteyiz. Halis Macarların bize çok muhabbetleri vardır. Macaristan merkezi Avrupa'da en ileri memleketlerden biridir. Yugoslavlar, Romenler Macarlara göre pek geridir. Macarlar özellikle zirai teşkilat hususunda ileri gitmiş bir millettir. Ben Anadolu'ya lazım olan fen memurlarının tamamını Macarlardan seçerim”.(Mutlu, 2013:192)

Yine gazetedeki yazılarından anlaşıldığına göre Macarlarla dostluk yapan Cevdet Bey'in, ismini vermeyen bir Macar arkadaşının, Türk milletinin alicenaplığına vurgu yaptıktan sonra, din farkı olmasa ülkesindeki çiftçilerin Türk topraklarına gelmek

suretiyle modern zirai teknikleri öğretebilecekleri, “*şüphesiz ki, meydana büyük bir millet çıkarırsınız*” sözlerini aktarmıştır. (Mutlu,2013:195)

Lozan’ın imzalanmasından sonra yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ni ilk tanıyan ülkelerden olan ve Türkiye Cumhuriyeti adıyla ilk dostluk antlaşması Macarlarla 18 Aralık 1923 tarihinde imza edilmiştir. Türkiye, Lozan Antlaşması’nın imza edilmesinden sonra, İngiltere ve Fransa gibi Batının iki hakim gücüyle yaşadığı sorunlar, Türkiye’yi Batılı devletlerle ilişki kurmada bazı sorunlar yaratmıştır. Oysa yeni kurulan Türkiye’nin diplomatik ve ekonomik ilişkilerini geliştirmeye ihtiyacı vardır ve böylece hem köklü ilişkileri olan dost Macar halkı ve eski müttefiki Macaristan’da Türkiye tarafından seçilmiştir. Bu dostluk antlaşmasının Macarlar için önemi ise, Trianon’un getirmiş olduğu atmosferde, dış politikasındaki yalnızlıktan kurtulmak adına bağımsız bir devletle imza ettiği ilk antlaşma olmasıdır. (Sarı, 2017:179)

Sonuç

Dünya savaşlarının ilki olan ve sonrasındaki antlaşma ve taksimatlarla bir sonraki savaşın zemini oluşturan bu savaş, dünyayı olduğu iki gibi Türk ve Macar uluslarını da derinden etkilemiştir. Savaşın sonunda İtilaf Devletleri ile Osmanlı İmparatorluğu arasında imzalanan 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Mütarekesi, uygulandığı itibarıyla Osmanlı İmparatorluğu’nun fiilen sona erdiğini belgelemiştir. Mütareke sonrası başlayan işgal süreci, yeni oluşumları da beraberinde getirmiştir. Bu yeni oluşumlardan biri de Türk milletinin, vatanının işgal edilip en doğal haklarının elinden alınması tehlikesine karşı giriştiği Millî Mücadeledir.

Savaşın sonunda dayatılan sözde barış antlaşmasını kabul etmeyen ve mücadeleye girişen tek ulus olan Türklerin bu mücadelesi, “onur kırıcı” olarak nitelendikleri Trianon Antlaşmasıyla bir gecede ülke topraklarının ve nüfusunun neredeyse yarısını kaybeden Macarlar için bir umut ışığı olmuştur. Özellikle

Panslavizm ve pangermenizm karşısında Turancılığa sarılan Macarlar, Trianon'dan sonra kaybedilen topraklarını geri kazanmak için revizyonizme yönelmiştir. Türk-Macar ilişkilerinin on dokuzuncu yüzyılda dostlukla ördüğü kuvvetli bağ, Turancılık ideolojisinin iki millet arasında kurduğu köprünün de etkisiyle, Macarlar, Türklerin dış politikada revizyonist ilkeyle vermiş olduğu mücadeleyi hem gıpta ile izleyerek yürekten desteklemişler hem de bir gece de Trianon'la Avrupa'nın ortasında küçük, tek başına ve Karpatlar Havzası'na sıkışmış duruma gelen devletlerinin, Trianon zincirlerini kırmak için örnek bir kurtuluş yolu olarak görmüşlerdir.

Macarlar, Türklerin vermiş olduğu bu Millî Mücadeleyi yakından ve objektif bir şekilde izlemek için muhabirlerini savaşın ortasındaki Türkiye'ye göndermişler, her fırsatta Türk halkının mücadelesini destekleyen açıklamalarda bulunmuşlardır. Türklerin başarı yolunda attığı her adım, Macarları Trianon'u ortadan kaldıracabilecekleri konusunda heyecanlandırmış ve Turanlı ırkından kardeşleri Türkleri desteklemişler ve Türk Millî Mücadelesi süresince iletişim kurmanın yollarını aramışlardır. Millî Mücadele'nin başarıya ulaşmasından sonra yeni Türk devletini tanıyan ilk ülkelerden biri olan Macarlarla imza edilen Dostluk Antlaşması'ndan bu yana kadim dostluğunu muhafaza etmektedir.

Kaynakça

Gazeteler

Magyarság, 6.9.1922, 510. szám, s.1

Népszava, 4.3.1920, 55. szám, s.3.

Pesti Hírlap 25.4.1915, 84. szám, s.1

Pesti Napló,28.4.1915,87. szám, s.6.

Szeged és Vidéke, 2.4.1920, szám, 76,s.1

Yayımlanmış Arşiv Belgeleri

Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı'dan Günümüze Türk-Macar İlişkileri (2016),
Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, İstanbul.

Osmanlı Belgelerinde Birinci Dünya Harbi (2013), İstanbul, T.C. Başbakanlık
Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı
Yayın Nu:130

Kitap ve Makaleler

Aksel, S. (2018). "Macar Basınında Türkiye: "Küçük Asya"nın Büyük
Direnişi (1920-1923)". *İLEF Dergisi*, 5(2): 53-84.

Baştav, Ş. (1991). *Osmanlı Türk-Macar Tarihi Münasebetlerinde İlk Devir
(1456'ya Kadar)*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü
Yayınları.

Çolak, M.(2009). "Macar Kaynaklarına Göre Türk-Macar Askeri İlişkileri
(1912-1918)", *Kuruluşundan Günümüze Türk Ordusu, On İkinci Askeri
Tarih Sempozyumu, İstanbul,20-22 Mayıs 2009, Bildirileri I*, Ankara:
Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları: 395-
411.

Çolak, M. (2011a). "Macar Kaynaklarına Göre Gyula Andrássy ve Osmanlı-
Macar İlişkileri". *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 26(1): 1-65.

Çolak, M. (2011b), "Macar Turancıları ve Atatürk (Macar Kaynaklarına
Göre)", *Türk Yurdu*, (290): 94-101.

Çolak, M. (2013), "Atatürk ve Macarlar", *Turán*, (20): 71-80.

Duran A. ve Orhun F. (2019), "Macarlar, Macaristan ve Turancılık", *History
Studies*, 11(2): 557-571.

GÜRÜN, K. (1986), *Savaşan Dünya Ve Türkiye*, Ankara: Bilgi Yayınevi

Fekete, L. (1969). "Osmanlı Türkleri ve Macarlar (1366-1699)". *BELLE TEN*,
13(52): 663-744.

Frank, T. (1995). "Nation, National Minorities and Nationalism in
Twentieth Century Hungary". *Eastern European Nationalism in
Twentieth Century*, (Ed. P. F. Sugar), Washington: The American
Universty Press: 205-242.

Fodor, G. (2014). "Macar Gözüyle Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye".
Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, 1(25): 79-90.

Horváth, B. (1996). *Anadolu 1913*. (Çev.: T. Demirkan), İstanbul: Tarih
Vakfı Yurt Yayınları.

- Kövecsi, P. (2018). *Török-Magyar Diplomáciai Kapcsolatok A Két VilágHáború Között (1920-1945)* (İki Dünya Savaşı Arasında Türk-Macar Diplomatik İlişkileri(1920-1945). (Basılmamış Doktora Tezi). Budapeşte: *Eötvös Loránd* Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar.
- Molnár, M. (2009). *A Concise History of Hungary*. New York: Cambridge University Press.
- Mutlu, C. (2013). "Millî Mücadele'de Türkiye'de Azalan Nüfus ve İzdivac Meselesi". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, XXIX, 85: 169-205.
- Namal, Y. (2013). *Türk Kaynakları Işığında Türk-Macar İlişkileri (1923-1950)*. (Basılmamış Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Oláh, P. (2012), "A török és a magyar turanizmus kapcsolata a 20. század első felében ", (20.yy'lık ilk Yarısında Türk-Macar Turancılık İlişkileri) *Keletkutatas*, Tavaszi: 67-86.
- Oláh, P. (2015). "A török-magyar kapcsolatok alakulása egy diplomata szemével - Tahy László ankarai követ munkássága (1924-1933)", (Bir Diplomatın Gözüyle Türk-Macar İlişkilerinin Gelişimi: Ankara Elçisi László Tahy'nin Çalışmaları (1924-1933) *Keletkutatas - Tanulmányok Vásáry István 70. Születésnapjára*, Tavaszi:93-104.
- Ortak, Ş. (2016), "I. Dünya Savaşı Sırasında Osmanlı ve Hasburg Hanedanları Arasındaki İlişkiler", *A.Ü Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 56:1309-1338.
- Öncü, A.S. (2013). "Türk Kaynakları Işığında Son Avusturya-Macaristan İmparatoru Karl'ın İstanbul Ziyareti". *CTAD*, 9(17): 57-76.
- Polat, N. (1931). "Macaristan'ın On Senelik Dahili Siyaseti". *Mülkiye*, (7): 36-40.
- Rásonyi, L. (1988). *Tarihte Türklük*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- _____. (1981). "Atatürk Özgürlük Savaşı'nın Macar Basınındaki Yankıları". *BELLE TEN*, 45(177): 79-86.
- Saral, E. (2016). *Türkiye-Macaristan İlişkileri (1920-1945)*. (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.
- _____. (2012). "Atatürk ve Macarlar". *Genç Akademisyenlerin Gözüyle Tek Adam: Mustafa Kemal Atatürk, 21 Kasım 2008*, (Haz. T. F. Ertan, K. Unat, Ç. Kılıçoğlu), Ankara: 143-152.

- Szalai, M. (2010). "Az 1916. évi VII. törvénycikk- Az iszlám vallás legalizálása Magyarországon", (1916 yılı VII. Kanun – İslam Dini'nin Macaristan'da Yasallaşması). *Történelmi Szemle*, 53(4): 593-601.
- Tekinsoy, Y. (2015). "Birinci Dünya Savaşı'nda Türk-Macar İlişkilerine Bir Örnek: Macar Turan Cemiyeti ve Türk Ocağı". *100. Yılında I. Dünya Savaşı Uluslararası Sempozyumu*, Ankara: 233-256.
- Tóth, A. (2009). *Magyar lendkerekek az új Törökország gépezetében, avagy gazdasági és kulturális együttműködés Törökország és Magyarország között az Atatürk aranykor időszakába*, (Yeni Türkiye'nin Çarkındaki Macar Dışlılar Ya da Atatürk'ün Altın Zamanında Türkiye ile Macaristan Arasındaki İktisadî ve Kültürel İşbirliği). Grotius E-Könyvtár, 2009.
- Türker, P. (2013). *Türk-Macar İlişkileri (1876-1918)*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ullein, A. (1943). "Magyar-Török Történelmi Kapcsolatok", (*Macar-Türk İlişkileri Tarihi*) *Balkán Füzetek*, 5.Füzet:3-8
- Ünalp, F. R. (2015). "Birinci Dünya Savaşı'nda Macar Birliklerinin Türk Ordusuna Katkıları Çerçevesinde Kanal, Sina ve Filistin Cephelerine İlişkin Askeri, Taktik ve Stratejik Yaklaşımlar". *100. Yılında I. Dünya Savaşı Uluslararası Sempozyumu*, Ankara: 203-232.
- Várdy, B. (1983). "The Impact of Trianon upon Hungary and the Hungarian Mind: The Nature of Interwar Hungarian Irredentism". *Hungarian Studies Review*, 10(1): 21-42.

Előfizetési árak:
Havonta 100 korona. Egy hóra... 200 korona
Egyes újság 10 korona.
Ausztriai behatárolás és postaköltségek 200 oszt. köl.

Feloldó szerkesztő: **MILOTTAY ISTVÁN**

Felelős szerkesztő: **MILOTTAY ISTVÁN**
Kiadó: **MILOTTAY ISTVÁN**
Tudomány- és művelődési bizottság.
Művelődési bizottság elnöke: **MILOTTAY ISTVÁN**

A „beteg ember“

Ezzen most egy ére-érteket be a szerzői saját a „beteg ember“ hadijelentések a kisvárosi szűkebb körökben. Napról-napra szállított a görög vezérkar egy-egy újabb győzelmet, az egész kisvárosi térség nemzeti hadiseregét bejelentette, előzött, győzelmeit, utóéletét, végre feljött a egyéb világotól kikerülte az egész belső pusztaított el. Napról-napra a kisvárosi görög elvonulásokról kapunk híreket és a sajátunk a város, melyet az egész világon csak egy gondolat bírt: beke, beke minden érem, nem győze elvárhatón a szűkebb körök. Így jár az a nép, mely még mindig nem tudja megbecsülni Szerre, Trianont a többi jeles hely világbólhoz képest...

Az egész magyar sajtóban jóformán egységes a vélemény, hogy a görög hadiseregnek hibélt ne adjon. A követelmények között állapodtak: az a nemzetközi közvéleménynek a görög elleni elvárhatón, a török visszahívás a egy ére-érteket van, már nemzeti a Balkán és keleti részén csak lehet. A legutóbbi hónap végre sűrűn hozta a híreket. A nemzetközi közvéleménynek a görögök egy-egy újabb győzelmeit. A nemzetközi közvéleménynek a görögök egy-egy újabb győzelmeit. A nemzetközi közvéleménynek a görögök egy-egy újabb győzelmeit.

Minden közvéleménynek a görögök egy-egy újabb győzelmeit. A nemzetközi közvéleménynek a görögök egy-egy újabb győzelmeit. A nemzetközi közvéleménynek a görögök egy-egy újabb győzelmeit.

A nemzetközi közvéleménynek a görögök egy-egy újabb győzelmeit. A nemzetközi közvéleménynek a görögök egy-egy újabb győzelmeit. A nemzetközi közvéleménynek a görögök egy-egy újabb győzelmeit.

Haller István a kormány adópolitikájának gyökereit megváltoztatásán kívánja

A termelés fokozása nélkül nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét

— A Magyarországi adópolitikát —

Egyáltalán ez a nemzetgazdaságunk állapotát vizsgálva nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét. A termelés fokozása nélkül nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét.

— A Magyarországi adópolitikát —

Egyáltalán ez a nemzetgazdaságunk állapotát vizsgálva nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét. A termelés fokozása nélkül nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét.

— A Magyarországi adópolitikát —

Egyáltalán ez a nemzetgazdaságunk állapotát vizsgálva nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét. A termelés fokozása nélkül nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét.

— A Magyarországi adópolitikát —

Egyáltalán ez a nemzetgazdaságunk állapotát vizsgálva nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét. A termelés fokozása nélkül nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét.

— A Magyarországi adópolitikát —
Egyáltalán ez a nemzetgazdaságunk állapotát vizsgálva nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét. A termelés fokozása nélkül nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét.

— A Magyarországi adópolitikát —

Egyáltalán ez a nemzetgazdaságunk állapotát vizsgálva nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét. A termelés fokozása nélkül nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét.

— A Magyarországi adópolitikát —

Egyáltalán ez a nemzetgazdaságunk állapotát vizsgálva nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét. A termelés fokozása nélkül nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét.

— A Magyarországi adópolitikát —

Egyáltalán ez a nemzetgazdaságunk állapotát vizsgálva nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét. A termelés fokozása nélkül nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét.

— A Magyarországi adópolitikát —

Egyáltalán ez a nemzetgazdaságunk állapotát vizsgálva nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét. A termelés fokozása nélkül nem lehet az adóterhek csökkentését a nemzetgazdaság megerősítésének előfeltételét.

EK-1: Magyarország, "a beteg ember" (Hasta Adam) 6.9.1922, 510. szám, s.1

